

**Приватний вищий навчальний заклад
«Медико-Природничий Університет»**

м. Миколаїв

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна	Диференціальна психологія
Освітньо-професійна програма	Психологія
Освітньо-професійний ступінь	Перший (бакалаврський)
Спеціальність	053 Психологія
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки»
Статус дисципліни	Обов'язкова
Форма навчання	Очна
Рік навчання/семестр	II рік, семестр 3
Кількість кредитів ECTS/ Обсяг	Кредитів 4 усього годин 120 лекцій 28 практичних 26 самостійна робота 66
Викладач ПП	Хоржевська І.М.
Е-mail, контактний телефон викладача	
Посилання на сайт	
Консультації	За графіком впродовж навчального року
Анотація до курсу	Проблеми, які розглядаються курсом диференційної психології, дають можливість збагатити знання в галузі психології людини і ці знання допоможуть практичному психологу в компетентному аналізі впливу біологічних і соціальних чинників на формування і розвиток особистості клієнта. А це в свою чергу сприятиме науковій обґрунтованості психологічного діагнозу та програми надання йому відповідної психологічної допомоги.
Мета та завдання курсу	Мета курсу - дати сучасні уявлення про індивідуальні, типологічні та групові психологічні відмінності між людьми, ознайомитися з класичними та новітніми їх класифікаціями. Завдання: виділити найсуттєвіші параметри організації психічної діяльності, від яких залежить індивідуально-типологічна характеристика індивіда; - з'ясувати принципи та природу індивідуальних відмінностей; - виявити вплив на індивідуальні відмінності підготовки, розвитку, фізичного стану індивідів; - дослідити співвідношення та співіснування різних характеристик; - проаналізувати природу і властивості різноманітних груп, що різняться по ознаках статі, раси, національності і культури.

Програмні результати навчання

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 10. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові:

ФК 02. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

ФК 11. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

ФК 13. Здатність розробляти та реалізовувати типові програми, спрямовані на профілактику відхилень у соціальному та особистісному статусі, психічному та професійному розвитку людини.

ФК 14. Здатність визначати й пояснювати психологічні механізми формування, функціонування та розвитку психічних явищ, процесів, властивостей, виокремлювати причини та фактори, що диференціюють характер їх індивідуального функціонування та розвитку.

ФК 15. Здатність виявляти толерантність до міжкультурних форм самовираження й само здійснення індивідуальності, до несхожості наукових поглядів, методологічних підходів тощо.

В результаті вивчення дисципліни студенти повинні досягнути таких програмних результатів навчання:

ПРН 2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань для розуміння спеціальних розділів психології з метою майбутньої спеціалізації та освоєння міждисциплінарного зв'язку.

ПРН 3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у тому числі з використанням інформаційно-комунікаційних технологій для вирішення професійних завдань.

ПРН 13. Взаємодіяти, вступати у комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб відповідно до віку.

ПРН 16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога, що визначають професійну поведінку і стосунки з людьми в суспільстві.

ПРН 17. Демонструвати соціально відповідальну та свідому поведінку, слідувати гуманістичним та демократичним цінностям у професійній та громадській діяльності.

ПРН. 19. Враховувати індивідуальну варіативність становлення людини як індивіда, особистості, суб'єкта діяльності.

Зміст курсу

№ з/п	ТЕМИ ЛЕКЦІЙНИХ ЗАНЯТЬ	Кількість годин
1	Тема 1. Психологічна основа індивідуальних відмінностей.	4
2	Тема 2. Детермінанти міжособистісних та між групових відмінностей.	6
3	Тема 3. Диференційна психологія як наука: її предмет, специфіка, історія, методи	4
4	Тема 4. Диференційна психологія. Темперамент	4
5	Тема 5. Типології психопатій та акцентуацій характеру	4
6	Тема 6. Класифікації особистості і характеру	4
7	Тема 7. Диференційна психологія здібностей	6
8	Тема 8. Індивідуальні особливості діяльності	4

	Усього:	36
№ з/п	ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	Кількість годин
1	Тема 1. Психологічна основа індивідуальних відмінностей.	6
2	Тема 2. Детермінанти міжособистісних та між групових відмінностей.	4
3	Тема 3. Диференційна психологія як наука: її предмет, специфіка, історія, методи	4
4	Тема 4. Диференційна психологія. Темперамент	4
5	Тема 5. Типології психопатій та акцентуацій характеру	6
6	Тема 6. Класифікації особистості і характеру	4
7	Тема 7. Диференційна психологія здібностей	4
8	Тема 8. Індивідуальні особливості діяльності	4
	Усього:	36
№ з/п	ТЕМИ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	Кількість годин
1	Тема 1. Психологічна основа індивідуальних відмінностей.	9
2	Тема 2. Детермінанти міжособистісних та між групових відмінностей.	9
3	Тема 3. Диференційна психологія як наука: її предмет, специфіка, історія, методи	10
4	Тема 4. Диференційна психологія. Темперамент	10
5	Тема 5. Типології психопатій та акцентуацій характеру	10
6	Тема 6. Класифікації особистості і характеру	10
7	Тема 7. Диференційна психологія здібностей	10
8	Тема 8. Індивідуальні особливості діяльності	10
	Усього:	78

Пререквізити	Дисципліни: вступ до спеціальності, філософія, фізіологія, соціологія та психології праці
Кореквізити	«Загальна психологія», «Практикум з загальної психології», «Експериментальна психологія»
Постреквізити	Післядипломне навчання та також закладає фундамент для подальшого засвоєння здобувачами знань та вмінь з циклу дисциплін професійної та практичної підготовки за освітнім рівнем магістр
Методи навчання	Основними видами навчальних аудиторних занять є лекції, семінарські заняття, консультації . При викладанні лекційного матеріалу передбачено поєднання таких форм і методів навчання, як лекції-дискусії, лекції-аналіз конкретної ситуації. <i>Лекція-дискусія (бінарні)</i> - метод групового обговорення проблеми з метою з'ясування істини шляхом зіставлення різних думок, способ організації спільної діяльності з метою інтенсифікації процесу ухвалення рішення в групі. <i>Лекція-аналіз конкретної ситуації</i> нагадує лекцію-дискусію: на обговорення викладач виносить не питання, а конкретну ситуацію (т. зв. мікроситуації, які демонструються аудиторії усно або у вигляді відео-запису тощо). Викладач активізує діалог за допомогою

	спеціально спрямованих запитань, підказок, зіставленням різних поглядів, а іноді й їх зіткненням. <i>Лекція-конференція</i> - проводиться як науково-практичне заняття заздалагеть поставленою проблемою і системою доповідей тривалістю 5-10 хвилин. Викладач підводить підсумки самостійної роботи і виступів студентів, за їх допомогою формулює основні висновки. Семінарські/практичні заняття присвячуються виконанню кейсів, розгляду конкретних ситуацій, презентації тем, тестування. Ви працюєте з інформацією вдома, зокрема з використанням мережі Інтернет (див. <i>рекомендовану літературу</i>), під час занять виконуєте усні та письмові завдання, виступаєте з доповідями і презентаціями, підготовленими як групою так і індивідуально, моделюєте поведінку у конкретних професійних ситуаціях. Програмою курсу передбачено такі проекти: - виступ за темою індивідуального завдання-кейса у формі презентації - виступ-інформування за темами семінарських занять; - семінар з індивідуальною та груповою роботою; - семінар у формі дебатов.
Засоби діагностики	Форма поточного контролю – усне опитування, тестування на практичних заняттях, виконання індивідуальних завдань. Періодична форма контролю – виконання контрольних робіт, розробка проектів, планів, колоквиуми, творчі роботи. У процесі навчання студентів використовуються наступні методи контролю: методи усного контролю, методи письмового контролю, методи практичного контролю, дидактичні тести, спостереження, методи програмованого контролю. Відповідно до вимог регламенту навчального процесу для успішного засвоєння знань студентами та об'єктивного їх оцінювання здійснюється: • систематичний поточний контроль знань під час практичних занять у формі вибіркового усного опитування та практичних завдань, підготовки доповідей за темою заняття, доповнень до доповідей, участі в обговоренні, презентації самостійних завдань. • модульний контроль у формі стандартизованого опитування за теоретичними питаннями, написання студентами поточних письмових тестових завдань, практичних завдань за означеними модулями.
Засоби контролю	поточний контроль, підсумковий контроль (залік)
Перелік питань до підсумкового контролю вивчення курсу	
1. Предмет і завдання диференціальної психології. 2. Історія та методи диференціальної психології. 3. Теоретичне обґрунтування природи індивідуальних відмінностей. 4. Індивідуальні особливості пізнавальних психічних процесів. 5. Деякі детермінанти міжіндивідуальних варіацій здібностей та інтелекту. 6. Індивідуальні особливості когнітивного стилю. 7. Індивідуальний стиль діяльності. 8. Теорії походження асиметрії, функції лівої і правої півкулі. 9. Індивідуальні особливості функціонування захисних механізмів психіки. 10. Оволодіння і захист як стратегії реагування в складних життєвих ситуаціях.	

11. Основні поняття: раса, етнос, культура, етнокультурні відмінності в сприйманні та інтелекті.
12. Ментальність як інтегральна етнопсихологічна ознака.
13. Етнокультурні відмінності в спілкуванні.
14. Розуміння норми і патології в етнокультурному контексті.
15. Універсальні психічні розлади і культурно-специфічні синдроми.
16. Теорії, що пояснюють відмінності в характері та ментальності етносу.
17. Основні поняття - стать, гендер і теорії розвитку гендерної ідентичності.
18. Теорії, що пояснюють відмінності в психіці чоловіків і жінок.
19. Психічні особливості, пов'язані зі статевою приналежністю.
20. Категорія віку та дослідження Ж. Піаже щодо вікових особливостей дитячого мислення.
21. Вікові відмінності пізнавальних процесів і особистісних властивостей.

Політика курсу

Навчальна дисципліна «Диференціальна психологія» є обов'язковою дисципліною для здобувачів вищої освіти освітньо-професійної програми «Психологія» спеціальності 053 Психологія.

При вивченні навчальної дисципліни «Диференціальна психологія» здобувач виконує завдання згідно з навчальним планом та у відповідності до програми силабусу, що включають відвідування практичних занять, опрацювання інформаційних джерел та літератури, підготовку до занять, підготовку презентацій. Запізнені завдання (письмові роботи). Здобувачам вищої освіти, які вчасно не мають можливості скласти домашні завдання викладач надає можливість для їх повторного виконання й складання у визначеним ним термін.

Академічна доброчесність. Очікується, що роботи здобувачів будуть їхніми оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують приклади можливої академічної не доброчесності. Виявлення ознак академічної не доброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її не зарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.

Відвідування занять. Відвідувати усі види навчальних занять; вчасно інформувати деканат про неможливість відвідувати навчальні заняття, складати (перескладати) екзамени, заліки тощо через поважні причини; подати підтверджувальні документи, що засвідчують поважну причину, яка унеможливила відвідування навчальних занять, складання (перескладання) екзаменів, заліків тощо; ліквідувати академічну заборгованість у встановлені терміни.

Література. Уся література, яку здобувачі вищої освіти не можуть знайти самостійно, буде надана викладачем виключно в освітніх цілях без права її передачі третім особам. Здобувачі заохочуються до використання також й іншої літератури та джерел, яких немає серед рекомендованих.

Політика оцінювання курсу

За результатами поточного, модульного та семестрового контролів виставляється підсумкова оцінка за 100-бальною шкалою, національною шкалою та шкалою ECTS.

Модульний контроль: кількість балів, які необхідні для отримання відповідної оцінки за змістовий модуль упродовж семестру.

Семестровий (підсумковий) контроль: виставлення семестрової оцінки студентам, які опрацювали теоретичні теми, практично засвоїли їх і мають позитивні результати, набрали необхідну кількість балів.

Загальні критерії оцінювання успішності студентів, які отримали за 4-бальною шкалою оцінки «відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно», подано в таблиці нижче.

Кожний модуль включає бали за поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, індивідуальну роботу, модульну контрольну роботу.

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в режимі комп'ютерної діагностики або з використанням роздрукованих завдань.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

Критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації навчального процесу за кредитно-трансферною системою здійснюється шляхом поточного, кредитного, підсумкового (семестрового) контролю за 100- бальною шкалою оцінювання, за шкалою ECTS та національною шкалою оцінювання.

Самостійна робота включає дослідження електронних джерел, пошук друкованих публікацій (наукові праці, статті у періодичних виданнях, документи, офіційні звіти, статистичні матеріали,

законодавчі та інші нормативно-правові акти за дисципліною).

Критерії оцінювання:

- змістовність – 2 бали
- відповідність темі та вимогам оформлення – 1 бали.

Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 10 балів.

Форми проведення поточного, рубіжного (модульного) контролю та критерії оцінювання.

Поточний контроль відбувається впродовж вивчення дисципліни на семінарських заняттях у формі: семінарів-тренінгів та семінарів з індивідуальною роботою. Під час поточного контролю оцінюються такі компоненти:

- Повнота теоретичної відповіді – 3 бали;
- аналіз різних точок зору, джерел літератури, підходів до вивчення проблеми (питання) – 5 балів;
- вільне володіння інформацією, відповіді на додаткові запитання – 2 бали.

Максимальна кількість балів - 10 балів.

Рубіжний (модульний) контроль відбувається в кінці вивчення блоків змістових модулів і здійснюється у вигляді розв'язання задач, виконання логічних завдань та тематичного тесту. Під час рубіжного (модульного) контролю оцінюються такі компоненти:

- теоретичний матеріал – 5 балів
- повнота розкриття теми, навички розв'язування логічних задач – 5 балів

Максимальна кількість балів - 10 балів.

Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання:

Іспит. Студент готує усну мультимедійну або реферативну презентацію.

Шкала оцінювання ECTS таким чином:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література

Базова

1. Диференційна психологія / за заг. ред. С.Д. Максименка. Підручник. – К. : Київ: «Видавництво Людмила», 2023. 572 с
2. Галян О.І. Практикум з диференційної психології. Дрогобич: Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, 2020. 45 с.
3. Твердохвалова Ю.Л. Диференційна психологія. Текст лекцій. Електронне видання
4. Палій А.А. Диференціальна психологія: навчальний посібник / А.А. Палій. – К.:Академвадав, 2010 – 432 с.
5. Романевська Л.І., Подкоритова Л.О. Диференціальна психологія. – Львів: НовийСвіт, 2011. – 236 с.

Допоміжна

1. МоскалецьВ. Загальна психологія. Ліра-К. 2021. 564 с
2. Варій М.И. Загальна психологія. Апріорі. 2016. 358 с.

3. Основи психоаналізу: навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних закладів освіти / В. Осипенко, Л. Любіна, М. Тимофієва. Чернівці: БДМУ, 2019. 225 с.
4. Агеева В.П. Інша оптика: гендерні виклики сучасності. Київ: Smoloskyp, 2019. 250 с.
5. Герц Алла Анатоліївна. Права людини, сексуальна орієнтація та гендерна рівність : навчальний посібник. Київ, 2018. 326 с
6. Зінюк О.Л. Програми гендерних студій в українських університетах. Івано-Франківськ, 2019, 788 с.
7. Лазуренко О.О. Психологія емоцій: підручник. Київ: Книга Плюс, 2018. 264 с.
8. Лебон Густав. Психологія людських спільнот: Психологія народів. Психологія мас (Психологія натовпу). Київ: Андронум, 2021, 438 с.
9. Мельник Віктор. У полоні інтерпретацій: Політична антропологія між Сходом і Заходом. Вінниця: Нова Книга, 2021

Електронні ресурси

1. [http://psyfactor.org/-\"ПСИ-ФАКТОР\"](http://psyfactor.org/-\) - Центр практической психологии